

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Kolozsvár, September' 25kén, 1840.

13. szám

Tartalom: Titoknoki előadás a' m. academia' 18^oki munkálatairól, 97. l. Kivonat egy atya' végrendeletéből, melyet fiainak 15 esztendő's korokban felbontani parancsolt, (Hannfi) 99. l. Érdekes tudnivaló, (Á—lyi) 103. l. Csel, (Medgyes Lajos) 104. l.

Titoknoki előadás

a' m. academia' 18^oki munkálatairól.

Az academiának most lefolyt tizedik éve főleg nyelvészeti munkálkodásoknak volt szánva, miután a' nagy szótár' iratása megkezdett. E' mellett befejezte Strokay Antal r. t. a' reá bízott törvénytudományi műszótárt, 's az sajtó alá is adatott. Célja ennek, hogy az minden, eddigi, műnyelvi próbatétel a' törvénytudomány' körében részint történeli tekintetből előállítson, részint az e' tárgyban munkálkodók'ak segédül 's gondolat-ébresztőül szolgáljon. A' hadtudományi műszótár' előkészületei is munkába vétettek Tanárky Sándor illető r. t. által, kit a' múlt év' végén történt halála után Kis Károly l. t. váltott fel a' társaság' bizodalmaiban; 's ennek dolgozatai' nyomán a' munka már most felolvasztatott a' társaság' tagjai' sorából b. Lakos János tábornok, Baricz György főőrnagy, Szontagh Gusztáv kapitány között és ő közte. E' munka' rendeltetése leszen, mind a' társaság' hadtudományi tagjának zsinórmértékül szolgálni osztályi rendes dolgozásiban, mind pedig az encyclopaediai, történeli, hírlapi 's e' féle iratokban sokszor előforduló hadi műkitételekbe helyes egységet hozni.— Ezek mellett a' táj szavak' gyűjteménye külső hazafiak által ismét növekedett, név szerint Czech József váci, ifj. Dobóczky János erdélyi, Matusik János tatai és váci szavakat küldöttek; Drnóvszky Ferencz

érdekes jegyzeteket közölt a' nyitrai, különösen a' zoborhegymelléki nyelv szokásról; Pajor István pedig az academia által kiadott Tájszótárt a' komáromi tájszokáshoz hasonlítva, bő jegyzetekkel kísérte; melly mód, ha hazánk' egyéb vidékin is illy buzgó 's munkás követőket találna, általa idővel egy teljes magyar idioticonra tehetnének szert. Edvi Illés Pál l. t. ritkább szavakat gyűjtött.— Nyelvünk' bel történeteit illetőleg, Jászay Pál l. t. az általa lemasolt 's az academia' költségein ki is nyomtatott, nagy nevezetességü müncheni codexhez nyelvtani szótárt dolgozott, 's azt a' társaság' elibe terjesztette. A' régi m. nyelvemlékek' gyűjteménye részint szerkesztőjök' felszólítására, részint önként több hazafi nevelte Eperjes, Nagyszombat, Besztercze kir. városok és Győr megye' levéltáraikban találtató régi magyar levelek' pontos másaival. Egyébiránt az említett gyűjtemény II. köteté végig kisedve áll, 's néhány még nyomatlan ív' elkészülte után azonnal kiadatik. A' Magyar Benigna, Kinizsi Pálné' imádásos könyvét hozandja történeli 's nyelvészeti jegyzetekkel; 's vegyes tárgyú XVI. századbeli m. iratokat 277 számmal, hasonlólag magyarázatok 's hasonmásokkal. E' mellett e' gyűjtemény' III. köteté a' többször említett müncheni codexszel és szinte XVII. századi vegyes iratokkal 42 ívig haladt, a' IV. kötetnek első osztálya, a' nagy régiségü Guary-codexszel, 9 íven, hasonlóképp készen áll.

A' nyelvtudományi osztály ez évben különösen nyelvünk' szókötési viszonyai' vizsgálatával foglalkodott. — A' tudományos munkákat illetőleg, a' társaság' kebelében Kállay Ferencz a' halálos büntetésekről; Horváth Cyrill a' pantheismusról; Szontagh Gustáv a' magyar philosophia' rendeltetéséről; Tarczy Lajos a' természet észtan' befolyásáról a' természettanra; Kossovich Károly a' nemzetek' had- és békeviszonyairól értekeztek, mik a' társaság' évkönyveiben lesznek a' közönség elibe terjesztve. Nagy Károly mathem. osztályi r. t. a' jövő évre szóló csillagászati naplót dolgozott ki, az academia' névkönyvében kijövendőt; 's az első magyar földtekét adá. — Azon szükséges szigor, mellyel az academia' az évek' haladtával inkább 's inkább bírálja a' kiadás végett hozzá küldetni szokott kéziratokat, ezek' számát a' lefolyt évben lejobb szállította. A' tavalról maradtakhoz t. i. öszvesen 9 járult csak, főleg nyelv és szépliteraturai; visszautasítatott 12; elfogadásra méltattak Aeschines görög szónok' beszédei, Szabó István l. t. által fordítva a' hellen classicusok' IVd. kötetébe; és Zsoldos Ignác r. t. népszerű erkölcsstudománya, mellyben a' szerző köznépünk' egy nagyon érezhető hiányát tartá szem előtt. — A' Tudománytárba küldött 17, többnyire nyelv- 's történettudományi értekezés közül csak hat fogadtathatott el.

Megjelentek a' társaság' utolsó közülése óta Tudománytár, 1839. 11 és 12 füz. 1840. 1 — 8. f. — 2) Magyar helyesírás és szóragsztás' főbb szabályai, negyedik kiadás 1840. 8. — 3) Hellen classicusok magyar fordításokban. Első kötet: Sophocles' Oedipusa és Euripides' Iphigeniája, Guzmics Izidor t. által. — 4) Romai classicusok magyar fordításokban. Negyedik kötet: C. J. Caesar' minden munkái második és utolsó kötete, Szenczy Imre l. t. által. — 5) Természettudományi pályamunkák. Második kötet: A' ma-

gyarországi szikes vidékek természettudományi tekintetben, D. Balogh Józseftől. — 6) Elmékedések a' physiologia és psychologia' körében, különös tekintettel a' polgári és erkölcsi nevelésre. A' m. acad. kérdésére írta D. Mocsi Mihály. — 7) Külföldi játékszín, XVIII. köt. A' hazugság, Federici ut. Galvácsy László. — 8) M. t. társasági névkönyv astronomiai naplóval 's kalendáriommal 1840re. —

Sajtó alatt jelennen az elébb említett nyel emlékeken, Tudománytár' folyó füzetain és Törvénytud. Műszótáron kívül, vannak: — 1) A' m. t. t. évkönyvei, IVd. kötet. — 2) Eredeti játékszín, VIII és IX. kötet. — 3) A' felsőbb analysis' elemei, Győry Sándortól. 2d. füz. — 4) Az állatország, Cuvier után Vajda. Első köt. — 5) Hebraizáló etymologus, Sebestyén Lászlótól. — 6) Felsőbb egyenletek egy ismeretlen; Vállas Antaltól. — 7) Számodási segéd, Hradnay Ferencztől. — 8) Astronomiai napló 1841re.

— A' társaság' kötelességei közé tett játékszíni ügy' előmozdításában egy 1835 óta fenálló külön választmány, jeles új darabok' fordíttatása által, munkálkodott; 's így ez úton a' magyar színműtár ismét 16 darabbal gazdagított. —

Az ez évi különféle jutalmakról külön jelentések fognak szólni.

Külső viszonyait illetőleg a' társaságnak, örömmel jelentem, hogy ez évben a' portugál kir. academia által megelőzőleg ajánlott összeköttetés a' két intézet' munkáik' kicserélésével megkezdődött.

Tagjai sorában a' társaság, utolsó közülése óta, több érzékeny veszteséget szenvedett. A' mult év vége Feszler és Tanárkyt ragadáki köréből; majd Gombos Imre, Thaisz András és Márton József hűnytak el. Ők is becsülettel töltek be literaturánkban választott helyeiket; 's társaik mindig tisztelettel fogják neveiket emlegetni.

Kivonat egy atya' végrendeletéből, melyet fiainak 15 esztendőskorokban felbontani parancsolt.

(Vége.)

Szállj csak magadba édes fiam! miért kellenék tanulnod? miért kinlódik az ifiú esztendőskor iskolákban? Azért bizonyosan, hogy majd idővel kiki maga dolgait, tetteit 's ha a' szükség vagy szerencséje hozza magával, más dolgait is okoson kormányozni tudja. A' közbeszéd azt tartja: Rend a' dolgok' lelke. De mimódon fog az majd dolgaiban rendet tartani, ki ahhoz magát soha nem szoktatta, sőt a' tudós rendtelenségben magát gyakorlotta? Se hogy sem fog az ilyen boldogulni. Az ilyen a' Plató' bölcsesége mellett is haszonvehetetlen tagja a' társaságnak, 's ha nem akad a' világban valami illy nyomorékok' számára állított hivatal, bukkva van, világ' csufjává lesz. Innen fejtheted meg az emberek' ajkán szüntelen forgó panaszokat; „ebből 's ebből minden eminentiája mellett is semmi nem lett,“ innen van a' sok sors vagy tudománynyomorék is, mert a' világ már tettet vár, szóhadazásért egy ispányságot sem adnak. Engedelmes, szófogadó, szavát álló, értelmes, józan, 's rendszerető 's elegendő tanultságú emberre a' világnak olly nagy szüksége van, hogy a' ki ilyen, az kenyér nélkül nem maradhat. Azt javaslom neked tehát, 's arra kérlek téged édes fiam! hogy ha részletes tanulmányidat hetenként elmédbe visza idézni, maga a' tanítási rendszer is kívánja, ne feledd el soha ön dolgaidat is, hová minden hozzád tartozó portékáid számíthatnak, hetenként számba venni, 's író 's más szekrényedben olly mindig egyforma rendet tartani, hogy akármelylyik portékádra a' legnagyobb sötétben is ráakadhass. Költségeidről szoros, lelkiismeretes száma-

dást vigy magaddal, 's őrizkedjél különösen hogy csak a' legelkerülhetlenebb szükségek' kielégítését tudd legelőbb, 's valamint pénzt kölcsön, csak legmeghittebb 's válogatott embereidnek adj, úgy a' kölcsön kéréstől legnagyobb irtózzál. Fél tekinteted 's becsületed már elveszett az előtt, kitől pénzt kölcsönöztél. Már függetlenséged' egy részét eladóvá titted. Járuljon még ehhez az is, hogy fizetni késsél, vonakodj, vagy ne tudj, már örvény' szélén állasz, 's egy órádnak is zavartalan nyugalma nem kostolhatod. Egy hiteleződdeli találkozás, egy szemrehányó, pénzt vissza követelő levél, rombolva érinti minden nemesebb érzelm' hurjait, 's mérget lehell a' különben édes és gondtalan ifiúélet' virágira.

Még egy ajánlásom van, mi ebből áll: hogy minden mástól rád bizott, 's elvállalt dologban a' legnagyobb pontossággal és lelkiismerettel járj el. Alig van egy társasági erény ennél fontosabb, 's alig van egy, mire az emberek kevesebb figyelmet fordítának, mint ez. Kivált az ifiaknak ez köznyavalyája. Mindent elvállalni, semmit vagy nagyon keveset csinálni belőle, nagy nyavalya az emberek között. Egy levelet megadni, egy levélre pontosan válaszolni, elvállalt pénzt épen, lelkiismeretesen megőrizni, kért kölcsönt pontosan vissza adni, kicsinységnek, sőt kötelességnek sem tartják. Előttem pedig e' nélkül a' legelső bölcs is nem ember; 's mutass csak egy valódi hivatalállást mire az illyent állíthatnád. Azért édes fiam! arra kívánlak újra meg újra figyelmeztetni: hogy ezt a' szót kicsinység, igen sokszor nagynak nézd. Hány derék ember volna a' világon, ha egy kissé okosabb, egy kissé tanultabb, egy kissé becsületesebb, egy kissé szavahítebb volna! Hány torony dült le már, mert egy kissé félre állott; hány ütközet veszett el, mert egy csapat egy kissé megkésett. — Mohácsnál is ha Lajos királyunk egy kissé várakozik, nem ázott volna temetőt

nemzetünk hihetően magának. Kivált ahhoz szoktasd különösen és jó előre magad, hogy minden idegen, rád bizott vagyont szentségnek nézz, mit még illetni is szentségtörésnek tarts. Nincs ennél pedig egy ingerlőbb állás mint könnyen tehetni, 's még sem tenni. Azt tartják, hogy miveletlenebb osztályt a' bor, szabad pinczejárás, a' miveltebbeket a' pénz próbálja meg. Ha te kezdnél levő idegen pénzhez nem nyulsz, cseléded pinczédbbe járva allattomosan nem iszik: akkor mind ketten szép kivételei lesztek az embereknek.

Agyad' kiképezésire, tudományos mivelődésed' megszerzésire, eddigi, és sokakban rám nézve elkésett tapasztalatim után a' következőkre kívánlak figyelmeztetni.

Először azok a' tudományok érdemlik legfőbb figyelmünket, mellyek mikor elméinket világosítják, egyszersmind sziveinket is nemesítik. A' tudományokat csak annyiban nevezhetni ég' ajándékának, mennyiben az embert a' földhöz szegző 's többnyire alacsonyító bal 's előítéletek' kelepczéiből kiszabadítják, gondolatainkat tisztálva egy ragyogó lelki világot tárnak fel elménk' szemei előtt, lelki törekvéseinknek nemesebb irányt szabnak, az emberi keblet és agyat a' kültermészet' és az örök erkölcsi rend' törvényeivel egy szép összhangzásba olvasztják, egy szóval: a' föld' emberét ki emelik az állatok' sorából 's ha pillantatokig is, égi 's felsőbb örömek' éldelhetésére képessé teszik. Én részemről a' tudományt csak akkor, 's csak abban becsülöm, kinek szívébe, lelkébe, gondolkozásába, 's egész életébe átment az; kinek minden szavából 's tettéből kisugárzik, hogy ő legalább egy lépéssel közeledett az istenség' képzetéhez. De fájdalom! az ifiaknak egy nagyobb része világi érdekeket tűz ki. Iskolai hír, jutalom, szüléi' kívánatinak elégtétel, vagy valami zsirosabb jövendő 's álláselérhetés a' célpont, mire a' többség törekszik, 's ezeknek elérhetésé-

re ármánykodások', cselszövények' háló fonásától sem irtózik. Az ilyeneknél az isteni tudomány csak az agy' rejtékeibe há záródott, de a' szív' érzelmeiben nem él; 's ha az emberi igazi becsnek mérő serpenyőjébe lehetne ezeket rakni, el bámulnál, mi csekély való becsűly adná ki magát. Innen az: hogy tudós, tanult ember elég, derék kevés van a' világon. Hány ragyogó elméket ismertem 's ismerek, kik igazán mint fapudva csak hideg fénynyel tündöklenek; kik soha egy emberi keblet is felmelegíteni nem tudtak, 's zengő szónoklataik csak zuzvirágokat ha rajzoltak 's rajzolnak a' szív' tábláira, mellyek egy meleg pára' lehelletétől örökre elolvadnak. Ezeknek sírdombjait ékesítheti majd oszlop, de meleg könny virágokat nem fog növesztetni soha rajtok. Ezeket bámuld, a' jókat 's derekakak szeresd. Az igazi tudomány nem könyvekben, az az emberi lélekben lakik. Sokat környeznek halomkönyvek, ki olly meddő lélekkel 's érzéssel ül köztök, olly éhen és szomjan van mint Tantalus. Sok könyvet olvasni, 's azoknak végre csak nevöket tudni 's tartani meg, ha család fénynyel tündökleni akarsz szükséges, de minden esetre a' legoktalanabb idővesztegetés. Egy néhány válogatott könyvnek nem csak elolvasása, de újra meg újra tanulása, 's úgy szólva, vérré változtatása több élelmet ad lelkednek, mint a' világnak minden terminológiája. De tudományt nem csak könyvekből meríthetni. Két nagy könyv áll szüntelen, minden vizsgálódó előtt nyitva, mellyeknek szüntelen újabb meg újabb 's változatosabb lapjai tűnnek fel, 's ezek a' kültermészet, és az ember. Ezt a' két könyvet ki legjobban érti, előttem az a' tudományokban legmesszebb haladott. E' két könyvre fordítsd te is leginkább figyelmedet. Ha a' természet' csuda miveit, a' nagy mindenség' pompás alkotását, azt az örök rendetlen rendet, különböző egy formaságot, 's végtelen bölcseséget fontolólág vizsgálod, melly a' nagy természetben szüntelen szemed 's lelked e-

lébe ragyog, lehetetlen azon gondolatra nem jönnöd, hogy egy mindenható, bölcs, igaz és jó atya az, ki teremtette, tartja és kormányozza mind ezeket. Lehetetlen hogy az igaz vallásnak legtisztább sugára bé ne süssön lelkedbe, 's meg ne gyujtsa ott azon szövétneket, mely a' lelket olly elevenítőleg táplálja, a' szívet hánykodásai közt annyiszor vigasztalja, 's úgy szólva czímet ad az életnek, egy felsőbb czímet, mely az embert az oktalan állatoktól megkülönbözteti, 's jogosítja egyszersmind arra, hogy magát azon láncszemnek higyje, mely a' végest a' végetlennel, a' halandót a' halhatatlannal egybe köti. Ki a' természet' miveiben buvárkodni szeret, az vallástalan nem lehet. Egy Sándor, egy Derhám természet-, istentudománya inkább megtölti lelkedet egy fővalónak imádasával és tiszteletével, mint mind azon erősségek, melyeket az emberi agy összehasonlítások' 's következtetések' mesterségével valaha kigondolt. Engem részemről egy virág' alkotásának, 's életének pontos vizsgálata inkább összebékéltetett a' mulandóság' képzetével, mint mind azon erősségek, melyeket nagy becsükönyvek' végein a' mutató táblákból keresünk ki. Ha nézem a' virágok' teljesedésének történetét, látom hogy a' mivelés által a' himszálak virágszirmokká válnak, 's a' plánta végre teljes, de magot nem terem, 's értem mindjárt a' mivelte városok' népetlenedésének theóriáját 's a' t. A' természet ezer munkáiban, ezer változatosságában ismerni, valóban egy a' leg lelkem emelőbb, 's szívet megtöltőbb tudományok közül. Úgy látszik maga a' teremtő is azért tárta fel ezt mindenki előtt, azért tükrözteti ennek ezer változatosságát szemünk' kristályába, hogy erre fordítsuk legfőbb figyelmünket; de az emberek itt is mint minden egyébben megsiketültek a' természet' szavára, 's a' helyett hogy erre figyelnének, tulvilági láthatatlan, 's alig képzelhető dolgokkal tépelődnek, és valóban mint vakok a' színek fe-

lett veszekednek. Ha szoros következtetéssel járnánk dolgainkban, a' gyermeki tündér meséket költőknek is tanító széket kellene már emelnünk. Nem vagyok én ellensége semmi tudománynak, de helyben nem hagyhatom sok olly tudományok' közönséges tanítását, melyekre legfelebb status' költségén csak egy néhány úgy nevezett tudósokat kellene tartani, 's fizetni, kik éltökben azokat bujják, írják, 's az emberiség' számára oltalmazzák, és csak azok használják, kiknek arra kedvök 's idejük is van. Nagyon fonák dolog az, hogy mi az ifiu években mindent meg akarunk tanulni, tanultatni. Valóban az anynyit tesz, mintha ifuságunkban, az egész életre kivántató testtáplálatot akarnók megenni. Én azt hiszem, hogy némelly tudományok csak férfiaknak, mások csak öregeknek valók. Az iskolának a' koporsóval kellenék végződnie. De ebben is egészen másképpen tesznek az emberek. Ők az iskolák' falai közül kész tudósokat pattantanak ki, 's létesítik a' Minerva' születésének költeményét. Innen származnak azon tudós czimzetek, melyek némellyek' kaponyáját, még ifiu korokban tündöklő fénykoronaként környezik, innen áradt ki a' köznépre egy debreczeni senior' emlékének tisztelete 's több effélék. A' természettudomány' tanulását ennél fogva nem ajánlhatni eléggé.

De az emberekre különösen fordítani figyelmet el ne mulasd. A' Mindenható mikor a' világ' alkotásában az élő 's érző valók' teremtésével a' létező dolgok' egy nagy lánczát bévégezte, úgy látszik egy valóságot akart teremteni, kiben az addig alkotott élők' jó 's rossz tulajdonai öszpontositassanak, 's kiben azon tökélyek, 's tökélytelenségek, melyek az állatok' ezerei közt felosztattak, mind feltaláltassanak, 's így született az a' csuda valami, az ember, ki hogy még is állatnál több, 's istennél kevesebb lehessen, a' maga lelkéből is egy sugárt leheltett beléje a' Mindenható; így az ember ma-

ga magának örök találós meséje, mit világ' teremtese óta a' bölcsék és nem bölcsék mindig megfejteni törekedtek, de soha nem tudtak. Ember embernek, ha a' természet' minden más titkát kibuvárkodhatná is, örök 's végezhetlen tanulmánya marad. Az embereket ismerni akarni nehéz, kielégíthetetlen, de sok gyönyört adó vágy; azonban arra hogy őket valamennyire is ismerhesd, szükség legfőképp és legegység magadra figyelmeznél, ön érzelmeidet, kívánatodat, indulataidat, bírálgatni. Itt magunkon kell kezdeni a' tudományt. Erre ennél fogva nagy elszánnás 's részre hajlatlanság kívántatik. Tulajdon indulataink' nemtelenségét 's néha vétkességét is elismerni, tehetségeink' gyarló, többnyire korlátolt voltát megvallani, kedvetlen egy munka, 's ezen kezdődik pedig az első lépcső. Az emberek hibáikat mindig takargatják, nem birtulajdonokkal vágnak fényleni, 's többnyire álarczczal jelennek meg a' társaságokban. Azért éles szem kívántatik hogy az ember az eltakart valót megismerhesse, de a' gyakorlott szem keresztül lát a' szítán. Ha gondosan figyelmesz, a' legvegyültebb 's zajlóbb társaságokban egy szellemi 's lelki vásár van; kiki árulja ön lelke' és esze' szüleményeit, 's az érzi legjobban magát, ki legtöbb vevőkre, az az hallgatókra talált. De azért bár mi kedves is egy társaság' napjának lenni, még is nagyon vigyázva kell azon elsőséggel élni. Időt kell engedni, hogy portékáját minden rakhassa ki, 's árulhassa is, mert valamint egy ebédnél rosszul látott vendég volna az, ki minden ételt mások elől felkalányozna, úgy a' társalkodásban is, minden embernek módot 's időt kell engedni, hogy lelki áruit kirakhassa, 's árulhassa. —

Első társalkodási szabály ennél fogva az: Okosabb ne légy másoknál, az az: ne játszodj mindig tanítói szerepet, mert valamint szegény előtt kedvetlenebbet nem beszélhetsz, mint ha ezereidet számítgatod, úgy a' világunk

is minden lépten fülébe sügni tudatlanságát, valóban botránkozató. A' társaságokban ennél fogva édes fiam! ha rád kerül a' sor, beszélj, de legtöbbet halgass; kivált nagyobb urakkali társalkodásban, inkább csak felelj, mint beszélj; véleményeidet 's megjegyzéseidet, kivált ha azok embertársaid' gyenge oldalait érdeklik, ne mond ki; gazdagítsd azokkal némán lelkedet, 's mint okos zárva, ne nyiltan tartsd kincseidet. Nem kis társalkodási tapintat kívántatik tudni azt, mikor, meddig illő hallgatnod 's beszélned? Meddig 's mikor illő egy társaságban maradnod, vagy abból el menned?

Másik főszabály: Mások' tudatlanságára 's át nem látására soha ne számíts. Ha azt hiszed, teszed 's megtartod, sok kinevettetéstől szabadulsz meg. Figyelmezz csak a' társalkodásban: nem azok-e legneveltségesebbek, kik magokról legtöbbet állítanak? Ha beszélsz valamit, de magad sem hiszed annak valóságát, hidd el más sem hiszi azt. A' hazug ennél fogva egyebet el nem ér, mint azt hogy kibeszéli magát. Az igazság olly tüzes lámpa, vagy olly nap, hogy minden borítékon át sűt. Ha az emberek inkább tisztelnék mások' átlátó tehetségeit, annyi kétszin, álnok, hazug 's hízeltelkedő ember nem lenne. Hű légy ennél fogva az igazsághoz, tudd meg, hogy mikor mást akarsz megcsalni, leghamarább magadat csalogd meg. Ha a' szó adná az érdemet, úgy érénytelen ember nem volna. A' valóban derék ember pedig nagy ritkaság.

Harmadik életszabály: Az embereket mindig csak embereknek nézd. Gyengeségeiket, szegletességeiket 's néha rosszaságukat is számítsd mindig hozzájuk. A' hány ember, annyi úton megy. A' szellem' országában nincsenek kimért utak. Ugyan azon egy tette ezer különböző rugók ösztönzik az embereket. Ez jót tesz hirvágyból, az gyengeségből; ez lelki jóságból, amaz kevélységből; ez elvből, amaz

ellenkezésből, 's ki tudná a' tettek' rugóinak legioit előszámlálni? Így látva a' dolgokat nagyon vigyázva és későre mond és modhatod ki hogy ez, vagy amaz, gaz, vagy derék ember, 's kimélő 's okos lész mindig, ha az emberekről kell ítéletet hozni. Mikor mást meg akarsz ítélni: elébb a' lehetőig gondold magad annak helyhezébe 's ha te az ő helyében jobb lettél volna, szólj! Én részemről kerültem, kerülöm és kerülni fogom az olly embert, ki a' derék és gaz cimzeteket minden pillanatban ajkain hordozza.

Negyedik életszabály: Hogy csak tulajdon szemeidnek hígy. Ritka tárgyat látnak az emberek úgy a' mint van. Szemeik elébe a' szeretet vagy gyűlölség mindig nagyító üveget tart. A' szeretett tárgynak tökélye, az untnak árnyékoldala mindig nagyobbak látszik, mint valóban van. Innen az emberek' véleményeire építeni, vagy azoknak ítéleteire támaszkodni nagyon bajos. Hallgasd meg a' mondotakat, de csak önszemeid után tanulj járni.

Ezek' előre bocsátásával: igyekezz minél több szívnek kulcsát megtalálni. Minden szívnek, mint minden várnak van gyengébb oldala, csak eltalálni a' mesterség. A' szívkulcsok' feltalálására ezer ösvény vezet, azokat előszámlálni lehetetlen, itt minden az egyén' ügyességétől függ. Itt a' többszöri botlások 's maga a' világ legjobb tanító mester. Minden' kedvét megnyerni, ne törekedj hijában, azt akarni is kábaság. Sok csak a' kékszemüt szereti; mit tész ha fekete szemed van? Kicsiny kör az egész világban, hol bár ki is annak alkotó részét teszi. Egy két jó barát, 's legfelebb családi körünk az, hol létünk, vagy nem létünk jelentőséggel bír. A' világ nem fog csorbulni általunk. Itt a' rontó 's visszapótló örök erők mindent rendben tartanak, 's házunk' népével kisirta a' világ könnyeit felettünk.

Mind e' mellett is az emberek' kedve megnyerésére egy fő szabály, hogy mások' véle-

kedéseinek makacson és hirtelen ne szegülj ellene. — Különös gyengéje ez az embereknek, hogy inkább megbocsátják, ha nekik tetemes érteki kárt tész, mintha vélekedéseik ellen harczolsz. A' világon minden ember árulgat 's melenget bizonyos ideákat 's igazságokat, mellyeket mint tulajdon gyermekeit ápolgatja, ezeket ennélfogva kimélni kell; hijában mondod úgy is egy apának, hogy az ő gyermeke nem legjelesebb a' világon. Különös az is, hogy azok, kik a' szólásszabadságért legdühösebben harczolnak, azok a' szabadszólásért legtöbb embert üldöznek és gyűlölnék. — Ez igazán a' chartausiként, szomorú ironiája végzetünknek.

Továbbá figyelj arra is, hogy senkit csufoslealacsonyító nevezgetéssel meg ne bántsz. Minden barátság kölcsönös egymás' becsülésén kezdődik. Emberi gyengéink' egy főbbike, hogy mindenki mással valami érdemét láttatni kívánja. A' csufolódo pedig felebarátját mindig ezen édes érzeménytől fosztja meg. 'S valóban a' csufolódo ha nem is szellemi gyilkos, de minden esetre szellemi vérengező. Héj pedig, melly kedvencz időtöltése ez az ifuságnak, esze' élet más sebesítésében köszörülni, 's egész napokat elelmenczkedni.

Hátra van még hogy arról tegyek említést, micsoda életsorsot válassz, ha oda jutsz? Erre csak ennyit mondok: hogy ha előkészületed, lelki 's érteki tehetséged engedi, válaszd azon életpályát, mire kedélyed leginkább vonsz; ha ezek közül valamelyik hibázik, válaszd azt, a' mit erőddel elérhetsz; ha mind kettő hibázik, megszűnik akaratod, 's leszel a' mi lehetsz. —

Hunnfi.

Érdekes tudnivaló.

Hazánk' egyik főrangú 's magas miveltségű asszonya; ki a' jót a' hasznossal, a' szépet a'

boldogítóval párosítani tudó becses és közhasznú ismereteinek olly fényes jeleit adta nem csak egy izben 's nem csak egy helyen ezen kicsiny hazában, jelenleg a' selyemtenyésztést is czélba vette, 's az arra szükséges előismeretek' terjesztésére közelebbről egy nevezetes táblát magyaráttott, melly a' kolozsvári ref. fő iskola' könyvmó intézetében már meg is jelent. A' munka, melly egyetlen de nagy median ivre nyomtatott, ezen címet viseli: „Rövid átnézete a' selyembogár' legtokéletesebb tenyésztetése módjának, Camille Beauvais után és Darcet' szelőlötzetésével, melly köztudatra adatott Párizsban a' kereskedő és földművelő társaság' pártolásával: Brunet de Lagrange C. Beauvais' tanítványa által.“ — A' munka elébb is azzal ismertet meg, minő melegségi fok kívántassék arra, hogy a' selyembogár tojások 7 nap alatt egész a' kikelésig érleltessenek. A' táblaoszlop' sorozatjában a' két első sor a' nevelés' 40 napjait és a' bogarak' életidejét 7 szakaszokban mutatja, könyomatban mellékelve lévén a' bogár első fejlődésétől, mind addig, mig lassankénti nevedezésében a' teljes koruságot eléri, azután bugójába fonja magát, majd abból kikél, pillangóvá lesz, tojik 's a' t. A' több oszlopsorokban a' hév- és nedvmérő' kellő álláspontjai határozatnak meg a' tenyésztő szoba' szükséges mérsékletére nézve, az étetés' száma, 40,000 bogárhoz szükséges munkás, hely, és eperlevél — végre a' szükséges jegyzetek, mellyek a' bogarakkali bánást magyarázzák, 's pedig olly érthetőleg, hogy azt a' legelső olvasásra nem csak megértheti, hanem gyakorlatba is veheti ha tetszik az olvasó.

A' tábla, nagy median író és velin papirosra 400 példányokban nyomtatott ki, találtatik Tilsch' és Stein' könyves boltjaikban, az író papirosra nyomtatottnak 20, a' velinnek 40 kr. ára p. pénzben. A' nyomás tiszta, 's az intézetnek becsületére válik. Ohajtandó lenne, bár minél hamarább 's sikeresben segíteni elé a' czélt, miért e' munka létre jött, 's a' mellyért csak köszönetet mondhatunk mindig közhasznú tervekkel foglalkozó, 's azoknak valósisításában olly szerencsés kiadójának.

Á — Iyl.

Csel.

Jer Lilla, jer édes,
Sugjak valamit —
Egy titkot, a' melly majd
Szent élvre tanít.

„Nincs senki a' házban,
Ki hallja — tehát
Fönhangon Ön oh mért
Nem ejti szavát!“
Szív szülte e' titkot
Szent lángozatán,
És lassu a' szívhang
Kis szende leány.

„De nem mehetek, nem,
Még is közel én:
Mert csalfa, tudom jól,
A' mennyi legény.“

Csak én egyedül nem!
Jer bizton élém,
'S hagyd titkom' előtni
Szép lelked' egén.

„Megyek: de ha tiltott
Lesz majd a' titok,
Sértetten anyámhoz
Panaszra futok.“

'S jött ő valamint jön
Szűz hajnali fény
A' lanyha zephyrnek
Illatkebelén.

'S mint mennyei díszben
Lehajla reám,
Egy csókban a' titkot
Ajkára lopám.

'S most anyja betoppan
Gyors lépteivel,
De Lilla, de Lilla —
Nem árula el.

Medgyes Lajos.